

Силабус курсу
ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань 06 Журналістика
Спеціальність 061 Журналістика
Освітньо-професійна програма «Правова журналістика»

Рік навчання: 1, Семестр: 2

Кількість кредитів: 3, Мова викладання:
українська

КЕРІВНИК КУРСУ

ШБ

доцент Зубик Михайло Васильович

Контактна інформація: zubyk_m@ukr.net 380 67 999 09 95

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Журналістська етика» є однією з обов'язковою у практичній підготовці майбутніх фахівців масмедіа кваліфікаційного рівня «бакалавр». Курс призначений для вивчення особливостей роботи журналіста у різних видах мас-медіа.

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань професійної моральної культури журналіста, який зобов'язаний дотримуватися вимог журналістської етики, свідомо формувати моральну культуру соціуму через ЗМІ й робити правильний моральний вибір у професійній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни - дати майбутнім фахівцям медіасфери системні знання демократичних ціннісно-етичних орієнтирів, етичних вимог, закріплених у міжнародних, національних, корпоративних нормативних документах з журналістської етики; сформувати моральну свідомість журналістів, виробити навички дотримання професійних етичних вимог, виробити вміння врегульовувати моральні проблеми в професійній діяльності, а також підвищити моральну культуру майбутніх журналістів. Тому даний курс є надзвичайно актуальним.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек./ практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Норми і вимоги журналістської етики. Професійні принципи			
2/-	Тема 1. Загальне поняття етичних норм поведінки	Знати поняття моральної свідомості, норми, заборони та вимоги, які регулюють людську діяльність і поведінку. Вміти пояснити підстави вимушеної свідомої відмови від етичних норм та чому совість вважають особистим	поточне опитування

		моральним зобов'язанням.	
2/1	Тема 2. Журналістська етика як наука і практика	Розуміти мету і завдання вивчення журналістської етики. Знати джерела зародження поняття «журналістська етика». Ознайомитися з науковими дослідженнями журналістської етики, Знати специфіку і завдання журналістської етики.	поточне опитування
2/1	Тема 3. Джерела журналістської етики	Предметно ознайомитися із системою документів з журналістської етики, українським та міжнародними кодексами етики журналіста. Знати про діяльність медіаорганізацій, які регулюють дотримання журналістських стандартів. Вміти пояснити характер внутрішньоредакційних, корпоративних кодексів етики.	поточне опитування
2/1	Тема 4. Мета, функції професійної моралі журналіста	Розуміти значення моральної культури масмедіа для зміцнення засад демократії. Вміти пояснити гострі моральні проблеми в ЗМІ (замовна журналістика, компромат, дискримінація особи за національними, расовими, релігійними, гендерними та іншими ознаками, втручання в приватне життя), правила інформування про приватне життя публічних осіб, морально-етичні питання в діяльності нових медіа.	поточне опитування
2/1	Тема 5. Категорії журналістської етики	Знати складові індивідуальної моральної культури журналіста, що означають обов'язок, честь, авторитет журналіста і медіаорганізації.	поточне опитування
2/1	Тема 6. Журналістська етика в контексті відносин медіа-влада	Знати умови та способи взаємодії журналіста з органами державної влади та місцевого самоврядування, етичні норми і вимоги до журналіста при висвітленні виборчих процесів. Вміти аргументувати право журналіста на інформацію.	поточне опитування
2/1	Тема 7. Журналістська етика і свобода слова	Уміти пояснити поняття рівноваги суспільних і журналістських інтересів, фактичні можливості доступу до інформації громадян та ЗМІ. Знати основні елементи свободи ЗМІ, можливості захисту права українських журналістів на професійну діяльність, а також приклади зловживання медіаорганізацій свободою слова. Знати, що таке інформація з обмеженим доступом, як здійснити акредитацію та використати інформаційний запит як форму доступу журналіста до інформації. Засвоїти норми стосунків між журналістом та джерелом інформації.	поточне опитування

2/1	Тема 8. Журналістські принципи: точність, об'єктивність, повнота інформації	Розуміти необхідність ретельної перевірки фактів, обов'язок з'ясування джерела фактів, уникнення суб'єктивних помилок, надання можливості сторонам для відповіді. Вміти скласти перелік контрольних запитань для перевірки точності викладеного матеріалу. Усвідомлювати право джерела на анонімність. Вміти дотримуватися об'єктивності до колег, своєчасного повідомлення важливої інформації як мірила її повноти, врахування різних точок зору.	поточне опитування
2/2	Тема 9. Журналістські принципи: незалежність, неупередженість, відповідальність, доброчесність	Розуміти такі поняття, як уникнення конфлікту інтересів, увага до конфіденційної інформації, відносини зі спонсорами та меценатами, відношення до подарунків та гонорарів, стосунки медіаорганізації з аудиторією. Враховувати обмеження в особистій поведінці як журналіста задля неупередженості. Розуміти специфіку участі журналіста у масових заходах та в політичній діяльності. Усвідомлювати необхідність виявлення та виправлення помилок у медіапродукції.	поточне опитування
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2			
Регулювання порушень етичних вимог у ЗМІ. Професійний журналістський етикет			
2/1	Тема 10. Правова основа захисту честі і гідності людини	Знати основні положення законів України, в частині обов'язків медіапрацівника перед аудиторією. Знати етапи формування культури професійної та чесної журналістики в Україні. Знати юридичне визначення понять «дифамація», «моральна шкода», «захист честі, гідності, ділової репутації», терміну «оціночне судження»: умови їх виникнення, застосування на практиці. Засвоїти загальні вимоги при роботі з інформацією та щодо захисту суспільної моралі у мас-медіа.	поточне опитування
2/1	Тема 11. Висвітлення приватного життя. Етика реклами в ЗМІ	Засвоїти такі поняття, як приватне життя, право особи на приватне життя, публічна персона, полеміка та критика в масмедіа. Розуміти особливості висвітлення приватного життя публічних осіб. Знати етичні принципи реклами в ЗМІ.	поточне опитування
2/1	Тема 12. Журналістська діяльність в екстремальних умовах	Мати знання про правові засади роботи. Методи прихованого збирання інформації. Особливості висвітлення катастроф і стихійних лих. Правила поведінки журналіста в умовах бойових дій. Висвітлення мітингів та акцій громадянської	поточне опитування

		непокори. Інформування про етнічні конфлікти, терористичні акти.	
2/1	Тема 13. Журналістська етика в час російсько-української війни	Засвоїти правила щодо контактів з військовими в зоні бойових дій, поведінки на блокпостах, дозволи і обмеження щодо поширення інформації та наслідки поширення неперевіреної інформації із зони бойових дій. Знати особливості подачі інформації про постраждалих від війни, висвітлення теми дітей війни.	поточне опитування
2/1	Тема 14. Етикет поведінки зі співрозмовниками в студії. Правила поведінки під час інтерв'ю	Засвоїти етикетні правила для журналіста-ведучого, журналіста-слухача, етикет міміки і жестів і загалом етикет вчинків, дій, поведінки у професійній діяльності журналіста. Знати особливості дрескоду журналіста.	поточне опитування
4/1	Тема 15. Журналістський етикет	Знати історію походження і суть етикетних правил, види етикету (вербальний, кінетичний, соматичний, мімічний, предметно-речовий; загальний, професійний; офіційний, неофіційний). Засвоїти офіційний та неофіційний етикет журналіста як вид професійного етикету: етикет вітання, знайомства, ділової розмови, етикетні правила інтерв'ю, прес-конференції, фуршету тощо.	поточне опитування

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бондаренко І. Журналістська етика : навч.-метод. посіб. Для студентів факультету журналістики. ЗНУ, 2012. 106 с.
2. Бурмагін Олександр, Опришко Людмила. Правові засади професійної діяльності журналіста / Посібник для журналістів. К., 2021. 91с. URL : <http://surl.li/crutl>
3. Доброчесність та етика засобів масової інформації : серія університетських модулів «Доброчесність та етика», Модуль 10 / Організація Об'єднаних Націй. Відень, 2021. 39 с.
4. Наумук І.М., Коноваленко Т.В., Акулова Н.Ю. Екологія інфомедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.
5. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016.118 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/9/3/254531.pdf>
6. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту /ред. В.П. Мостовий, В.В. Різун. Київ: ТзОВ «ЗН УА», 2014. 224 с.
7. Іванов В. Принципи журналістської етики та контроль за їх дотриманням. До дискусії про журналістську етику : збірник статей /ред. І. Чемерис, Н. Лігачова, Б. Глуховський. Київ : ІЕСП «Республіка», 2002. 80 с.
8. Корню Д. Етика засобів масової інформації / пер. з фр. С. Гринцевич. Київ : К.І.С., 2004. 130 с
9. Кость Степан. Вступ до журналістики : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 512 с.
10. Кузнецова О.Д. Професійна етика журналіста: посібник. Львів: ПАІС, 2007. 246 с.

11. Кузнецова О.Д. Типологія журналістських етичних стандартів. *Наук-практ. конф. Комісії з журналістської етики «Професійні стандарти та етика в журналістському середовищі України : проблеми і перспектива»*. Київ, 28–29 травня 2012 р.
12. Куляс І., Макаренко О. Ефективне виробництво теленовін : стандарти інформаційного мовлення; професійна етика журналіста-інформаційника : практ. посіб. Київ : МГО Інтерньюз Україна, 2006. 120 с.
13. Посібник з журналістської етики / Куликов А., Кузьменко Л., Дворовий М., Дуцик Д., Куш Л./ К. : Комісія з журналістської етики, 2023. 129 с.
14. Практикум із журналістської етики: Навчальний посібник / В.Ф. Іванов, С. В. Штурхецький / ред. проф. В.Ф. Іванова. 2-ге вид. К.: Видавець О.Зень, 2012. 320 с.
15. Професійна етика журналіста. Зasadничі принципи. URL : <http://mediaunion.eu/ua/journalism-ethics/>
16. Різун В. Журналістська освіта в Україні // Університети Володимира Різуну : Слово на пошану з нагоди 60-річчя / Авт.-упор. Ю. В. Бондар, В. М. Корнеєв. Одеса : Астропринт, 2017. 384 с. С. 336-346.
17. Рендол Д. Універсальний журналіст/ Пер. з англ. К.: «К.І.С.», 2007. 288 с.
18. Саморегуляція в українських медіа: як це працює? Із досвіду роботи Комісії з журналістської етики: аналітично-довідковий збірник / ред. Л. Кузьменко, Л. Куш, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2021. 93 с. URL: <https://cje.org.ua/library/samoregulyaciya-v-ukrayinskyh-media-yak-ce-pracyuye-komisiya-z-zhurnalistskoyi-etyky/>
19. Сенюк А. Міжнародні журналістські професійні стандарти та українські мас-медіа. Наукові записки Інституту журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2173>.
20. Сорока В. М. Європейські стандарти тележурналістики: огляд наукових та практичних надбань. Інформаційне суспільство. 2013. Вип.17.с. 88–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/is_2013_17_23
21. Специфіка комунікативних впливів у соціокультурному просторі: монографія/ ред. В. І. Башманівського. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 461 с.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс етики українського журналіста. URL : <http://www.cje.org.ua/ua/code>
3. Кузнецова О.Д. Журналістська етика. Онлайнжурналістика. URL : www.mediakrytyka.info/drukovani/merezheva-etyka-zhurnalistiv.html
4. Кузнецова О. Комп'ютерна етика журналіста. URL: http://e-ethics-ua.blogspot.com/p/blog-page_5101.html
5. Матеріали Комісії журналістської етики (2022 р.). URL: <https://www.facebook.com/cjeua/videos>
6. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо словника воєнного часу (30.03.2022 р.). URL: <https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky-shchodo-slovnika-voiennoho-chasu/>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Академія української преси. URL: <http://www.aup.com.ua>
2. Детектор медіа. URL: <http://detector.media>
3. Інститут масової інформації. URL: <http://imi.org.ua>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

ОЦІНЮВАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Журналістська етика» рівень підготовки студентів оцінюється шляхом екзамену. Оцінка виставляється відповідно до затвердженої шкали:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5 %	15 %	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен
визначається як середнє арифметичне за відповіді на практичних заняттях (теми 1-9). (щонайменше 3 оцінки)	теоретичні питання, тестові завдання	визначається як середнє арифметичне за відповіді на практичних заняттях (теми 10-15). (щонайменше 3 оцінки)	теоретичні питання, тестові завдання	оцінювання за участь у тренінгу	оцінювання за виконання самостійної роботи	

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)